

Nem a természetadta alkalom bevárásában, de a várakozási idő megfelelő felhasználásában látom a fejlődés útját és az eredmény közelebb hozását.

Nem abban találok a kérdés lényegét, tarvágással távolítjuk-e el az eredeti állományt, avagy a felújulás tartamára akarunk-e védőállományt biztosítani az újulatnak.

A lényeg az, hogy az eltávolított állomány helyét *minél előbb* olyan fiatalos foglalja el, amelynek egyes egyedei a rájuk *nézve lehető legkedvezőbb körülmények között telepedtek meg, már az első időben gyorsan növekednek s mielőbb záródva, műszaki célokra alkalmas egyedekké fejlődnek.*

Azt hiszem, a felvetett kérdések mindegyike megérdemli azt, hogy velük nemcsak gyakorlati erdőgazdáink, de az erdőgazdaság fejlődése érdekében a kísérleti állomás is behatóan foglalkozzék s azt hiszem csak jó szolgálatot teszünk a magyar erdőgazdaságnak, ha ezeket a kérdéseket egészséges vita keretében a nyilvánosság előtt tisztázzuk.

Az erdészeti közigazgatás kérdéséhez.

Irtó : Czillinger János

A földmivelésügyi miniszternek immár csak egy rendeletébe kerül s megindul az az új gépezet, amely az országos törvénykönyvek között 1923:XVIII. jelzéssel az erdészeti igazgatást új vágányokra tereli.

Most, amikor minden nappal közelebb érzem ezt a pillanatot, amely egyben a magyar talajban közel félszázadon át mély gyökeret vert, az erdőfentartás alapját képező kir. erdőfelügyelőségi intézménynek kimúlását is jelenti, nem az a szándékom, hogy a haldoklónak méltó végtisztességet készítsék elő.

Ellenkezőleg, célom az, hogy az intéző körök és a magyar erdésztársadalom figyelmét felhívjam arra, hogy ez a törvény *nélkülözte azt a szükséges előkészítést, amelyen feltétlenül kerestül kellett volna mennie, nevezetesen azt, hogy az erdőgazdátársadalom egyedül illetékes szervezete, az „Országos Erdészeti Egyesület” ezzel a követelményeiben rendkívül fon-*

tos törvénnyel *behatóan és érdemileg foglalkozzék*. Amíg tehát teljes elfogulatlansággal megállapítást nem nyer az, hogy az erdészeti közigazgatás szükséges reformálása során a kir. erdőfelügyelőségi intézmény valóban *kivetendő ócskaságnak* bizonyult, amíg be nem bizonyosodott az, hogy az előttünk már sajnos törvény alakjában megjelent, főleg erdőségek tekintetében százalmasan megесonkított állapotunkkal, anyagi helyzetünkkel egyáltalán arányban nem álló új szervezés *a mai légkörben élni s legalább is ugyanolyan eredményeket képes lesz felmutatni* — ennek a temetésnek nem szabad bekövetkeznie.

Szinte joggal érhet az intéző körök szemrehányása azért, hogy mindezt *miért most, miért éppen az utolsó pillanatban* vetem fel.

Beismerem, hogy ez a késedelem bizonyos mértékű következetlenségnek látszik, de annak idején joggal feltételezhettem, hogy ilyen országos jelentőségű kérdés közérdekű tárgyalásához hivatottabb egyének fognak sorompóba állni.

Most azonban, hogy a sors nevemet idevetette az „*Erdészeti Lapok*“ címlapjára s mert legjobb tudásom, lelkiismeretem mindjobban arra ösztönzött, hogy ennek a szerencsétlen csonka országnak *különösképen ma nem szabad a kísérletezés* terére lépni s a biztos jót a bizonytalannal felcserélnie, a tekintélyek teljes mértékű tisztelete, a rendkívüli munkásság elismerése, az intézőkörök legjobb meggyőződésének tudata mellett is, melléktekintetek nélkül vállalnom kellett azt az óriási felelősséget, amely ennek a kérdésnek megbolygatásával jár s az általam egyedül helyesnek ismert utat, a közérdek útját kellett követnem. Annál is inkább így kellett cselekednem, mert kiváló erdészeti szaktekintélyek teljes mértékben osztották felfogásom.

*

Amikor az „*Erdészeti Lapok*“ 1862—1879. évfolyamait böngészem, lehangoltság vesz erőt rajtam, ha az akkori idők lelkes szakembereinek, erdőbirtokosainak, törvényhozóinak, tudósainak értékesebb-nél-értékesebb szakcikkeit, magas

vívóju viszonzválaszait olvasgatom. Természetesen a szó főleg a megalkotandó erdőtörvény irányelvei, tervezete körül forog.

Milyen magasfokú egyszerűségről, egyetértésről tanuszkodnak e lapok, amikor az erdőtörvény első tervezetét az *Országos Gazdasági Egyesület* erdészeti szakosztálya veszi munkába (1866), majd a „Erdőszegylet“, a losonci közgyűlés behatóan tárgyalja. Az 1870. évi januári füzet jelzi, hogy a közigazgatási miniszter elnöklete alatt január 3-án a tervezetet egy szakbizottság fogja tanácskozás alá venni, amelybe több szakférfiún és országgyűlési képviselőn kívül az *Országos Erdészeti és Gazdászati Egylet* kiküldöttjei is részt vesznek.

Az 1871. évi lapok különösen értékes vitát közölnek a már, sajnos, bebizonyítottan legfontosabb erdőfentartási főkérdés felett, amely kemény tusát több füzetben keresztül megnevezés nélkül X és Y úr vívták meg.

1871. év decemberében *Szlávy* miniszter Magyarország legbecsesebb karácsonyi ajándékának jelzi az erdőtörvényt. Számos cikkben tárgyalják a községi erdők lehetetlen állapotát, a megyei erdőfelügyelőségek mielőbbi felállításának szükségét. Ez az évfolyam közli az O. E. E. 1870. évkönyvének azt a megemlékezését is, mely szerint Mária Terézia királynénak a fáknak és erdőknek nevelése ügyében 1769 december 22-én kibocsátott rendelete immár 100 éves jubileumát üli, amelynek 55. cikke többek között a megyei erdőfelügyelőségek felállításáról ekképpen szól: „mind a közönséges, mind pedig a magános jónak és erdők urainak felette hasznos, favágásnak, rendinek és regulájának minden helyeken való behozásához kiváltképpen az kívántatik, hogy annak megtartására és betöltésére különös vigyázással legyenek; ez a gond ez után a vármegye tisztjei közül egyre bízassék“ stb.

A következő években egymást érik a törvényt sürgető cikkek, míg végre 1876-ban az akkori földművelésügyi miniszter odáig jutott, hogy visszaküldte az első tervezetet némely részeinek átdolgozása végett, többek között kijelentvén, hogy a tervezett kir. erdőfelügyelőségek felállításához az ország anyagi helyzetére való tekintettel nem járulhat hozzá.

Az egyesület az időtájt annyira át volt hatva a királyi erdőfelügyelőségi szervezet szükségességétől, hogy újabb tervezetében sem volt hajlandó eltekinteni a kir. erdőfelügyelőségek felállításának tervezésétől, mindössze a felügyelőségi kerületek számának apasztását tartotta lehetőnek.

Nem éreztelen, hogy akkortájt a földművelésügyi miniszter által egybehívott újabb szaktanácskozmánynak elnöke gróf Tisza Lajos, *egyesületünk* akkori elnöke volt.

Végre tehát 1879-ben megszületett az a törvény, amelyet Magyarország erdő- és mezőgazda társadalma, lelkes erdészeinek tábora mintegy 15 évi szakadatlan munkásság után saját maguk teremtetek meg s amely törvény több-kevesebb hibájával még ma is erőteljes gerince a magyar erdészeti igazgatás hatalmas testének.

Mindezeket pedig azért sorolom fel, mert egyfelől szemlélhetővé tenni szándékozom azt a kiáltó ellentétet, amely az akkori erdőgazdátársadalom, az akkori független szakerek összhangzó munkája és *a közelmúlt évtized sajátyszerű állapota folytán szigorú részvétlenségre kárhoztatott erdőgazdátársadalmának passzivitása között tényleg fennáll.** Másfelől rámutatni kívántam arra, hogy az a különös gond, amelyet már Mária Terézia az állam érdekében vármegyénként *egy tisztre, a megyei erdőfelügyelőre kívánt bízni*, a hatvanas éveknek az a törekvése, hogy a közérdeket lehetőleg megyénként *egy erős kéz* (amelyet előbb országos erdőfelügyelőnek, később királyi erdőfelügyelőnek kívántak nevezni) óvja meg, végül az a tény, hogy az 1879:XXXI. t.-c. megalkotta kir. erdőfelügyelőségek szűkkeblű berendezésük mellett is közel félszázadon át eredménnyel működtek, mind azt mutatja, hogy ez az intézmény a magyar talajban és az egész magyar közéletben *mély gyökeret* vert, amelyet az egész magyar erdőgazdátársad-

* Leszámítva természetesen Rochlitz Dezsőnek „Erdészeti jogelveinkről“, Kaán Károlynak „Az erdőtörvényről és annak közgazdasági hatásáról“, „Az 1898. évi XIX. t. c. gazdaságpolitikai méltatásáról“, „Törvényhozási és egyéb feladataink az erdőgazdasági politika szolgálatában“, nemkülönben Bíró Zoltánnak „Erdészeti törvénykezésünk hiányai és feladatai“ című kiváló tanulmányokat.

dalom összhangzó ítélete nélkül a magyar földből erőszakosan kitépni nem szabad.

Most azonban menjünk tovább.

Az ezután következő állapotokat csak nagy vonásokkal vázolom s kizárólag a kir. erdőfelügyelőségi intézmény szempontjából vizsgálom.

Kétségtelen, hogy a kir. erdőfelügyelők az annak idején — mint láttuk — *kizárólag pénzügyi szempontból*, észszerűtlenül megalkotott óriási nagy területek mellett és úgyszólván minden segédszemélyzet híjján a törvényben előírt kötelezettségeiknek nem mindenben felelhettek meg. Mindazonáltal így is megtették az emberileg lehető; tekintélyt szereztek a hatvanas évek idealistái által helyesen elgondolt szervezetnek. *Ugyanis ott, ahol a kir. erdőfelügyelő személyének kiválasztása méltó egyénre esett*, a kir. erdőfelügyelő szigorú bíró, de egyben mindenkor szeretettel és nagy tisztelettel fogadott állami reprezentáns volt úgy a korlátolt forgalommal terhelt, mint a szabadrendelkezésű erdőbirtokosok előtt. Tiszteletüket szerzett szakunknak egyaránt a nemes vármegyénél, nemkülönben a társhivataloknál, hatóságoknál, sőt a nem szakbeli minisztériumoknál is.

A királyi erdőfelügyelő amellet, hogy a vármegyei igazgatásba szervesen bekapcsolódott, hogy úgy mondjam, saját-szerű kapcsolat volt az államérdek és a magánbirtokosok sokszor betegesen felfogott érdekei között; ütközőpont a vármegye és a minisztérium, valamint az ezer apró érdekelt között s miután szakértelmével, munkásságával, egyéni rátermettségével megszerezte a megyebeli urak, a közíg. gazd. bizottságok teljes mértékű bizalmát, ha formailag nem is volt teljesen kiépített önálló hatásköre, lényegében a közíg. bizottság révén törvényben gyökerező tekintélyes hatáskörrel rendelkezett, vagyis közérdekű akaratának érvényt tudott szerezni. Ez a hatáskör, az illető egyénnek szakismeretein, tudásán kívül úri gondolkozása és viselkedése adták meg ennek a jeles intézménynek azt a jelentőséget, amelyet különösen a régmúlt idők királyi erdőfelügyelői oly nagy mértékben élveztek.

Hogy mindezt a már hivatkozott régi szaktársaink is így képzelték, hogy mennyire fontosnak tartották azt, hogy a megyei erdőfelügyelőségek élére személyileg kiválasztott egyének kerüljenek, idézem a „Magyar Erdészegylet”-nek 1865. évben a helytariótanácsához intézett egyik felterjesztéséből az alábbi sorokat:

„A megyei felügyelő üdvös működésének biztosítása nem egy jól kidolgozott műszaki szolgálati utasításban, hanem csak a felügyelő személyében és szakismeretében keresendő.”

Az idők folyamán a kir. erdőfelügyelőségek bizonyos nyomás alá kerültek, megszűntek dédelgetett kedvencei lenni a felsőbbségnek. A hiba — véleményem szerint — abban volt, hogy 1898-ban, az állami kezelésről szóló törvény megalkotása során, ahelyett, hogy a már 1879-ben is szűkkeblűen megállapított és túlnagyra tervezett erdőfelügyelőségi kerületek számát szaporították volna s általában a kir. erdőfelügyelőségi intézményt fejlesztették s az állami kezelési intézménnyel megfelelő összhangba hozták volna, összekeverték a felügyelet és erdőkezelés fogalmát s az állami erdőhivatali szervezet létesítésével kapcsolatosan olyan új súrlódó felületet teremtettek, amelyek révén előálló torzszalkodások sem az állami erdőhivatalok, sem pedig a kir. erdőfelügyelőségek tekintélyét nem öregbítették.

Az új áramlat a jelesebb szakerők lefoglalásával most már inkább az új alkotásnak tekintélyét kívánta emelni s lassanként bizonyos *beteges rivalitás* fejlődött ki a lényegében közös célt szolgáló két külön intézmény között. Természetesen mindez egyenesen a tulajdonképpeni cél, a *kezelés rovására* ment, hiszen a járási erdőgondnoksági kerületek túlnagy volta és az erdőőri szervezet tökéletlensége volt az oka annak, hogy az a ténykedés, amelyet az állami kezelés közegei végeztek, egyes teendőket leszámítva és kivételes esetektől (pl. Szeged, Szabadka erdőgazdasága) eltekintve, inkább csak *állami ellenőrzésnek*, vagyis helyesen állami felügyeletnek, mint kezelésnek, volt nevezhető. A hatásköröknek, a teendőknek ilyen kereszteződéséből — nagyon természetes — féltékenységek, *hatásköri összeütközések* keletkeztek. Ez a valódi

oka annak, hogy az erdészeti közigazgatás valóban reformálásra szorult. De nemcsak most, hanem reformálandó lett volna mindjárt akkor, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy az 1898:XIX. t.-c. rendelkezései az állami erdőhivatalok külön szervezete folytán a várakozásoknak nem mindenben feleltek meg.

Ma már sine ira et studio megállapíthatjuk, hogy ha 1898-ban ugyanezzel az anyagi erővel és szellemi értékkel a kir. erdőfelügyelőségi intézményt fejlesztik ki, ma egyáltalában nem volna szükség semmiféle átszervezésre.

Az 1898:XIX. t.-c. jeles megalkotója még hatalmának teljében belátta azt, hogy az erdészeti közigazgatás tévútra került s élete alkonyán emberfeletti munkabírással, leírhatatlan ügyszeretettel saját maga óhajtotta megalkotni az „egyesítés“ keretében az új erdőtörvényt. Tervezetet tervezetre halmozott. Vaskos köteteket tettek ki ezek a legapróbb részletekig szabatosan kidolgozott fóliánsok, hol külön törvények alakjában — részekre szakítva az alaptörvényt — hol pedig egybefoglalva mindennemű erdészeti vonatkozású törvényt.

Évtizedekig tartott ez a zárkózott, testet és lelket öltő munka. Ezalatt odakint ment minden a maga útján, recsegett, ropogott sokfelé a régi alkotmány, de mégis ment, haladt, mert az ügyek intézése egy fegyelmezett, lelkes tábor kezében rosszul nem is mehetett.

A kíméletlen sors úgy hozta magával, hogy ezen jeles tervezetek egyike sem jutott odáig, hogy az Országos Erdészeti Egyesület azokkal érdemileg foglalkozhatott volna. Pedig ekkor már égetően szükség lett volna az erdészeti közigazgatás megreformálására, a köztudatba átment egyesítésre, stb. Hiszen minden valamirevaló, fontosabb kérdés elintézését már *hosszú évek óta* annak a reményében tartottunk függőben, hogy azok majd az új törvény keretében nyernek megoldást.

Az állami erdészetnek harmadik típusú szervezete a *kincstári igazgatás*, előkelő nyugalomban élt és fejlődött s mi sem akadályozta, hogy egyedüli helyes céljának, a tulajdonképpeni erdőgazdálkodásnak éljen. Azóta az erdőtörvény folyton készül, készül...

Rochlitz Dezsőnek 1918-ban megírt alapvető tanulmánya is így kezdődik: „*Most, amikor az új erdőtörvény alkotása előtt állunk*“ ... stb.

Az előtt állottunk már egy évtizeddel előbb is, az 1918-ban leírt „most“ szó pedig még ma is bizalmatlanul hangzik.

*

Szükségesnek véltem ezt a rövid kis áttekintést ide vázolni, mert ma úgy érzem, *hogy egy új 1898 előtt állunk.*

Ahelyett, hogy okulnánk a mult eseményeiből; ahelyett, hogy magyar földből fakadó, magyar viszonyokkal számotvető cselekvéssel állnánk szemben, észrevétlenül, hirtelen, a „*zavaros*“, az „*idegen új*“ bűvös csábkörébe estünk.

Amikor ilyen országraszóló, emberöltőkre kiható, fontos változtatást tervez a központi erdészeti igazgatás, vajjon helyes-e az, hogy mindez az erdőgazdálkodásadalom illetékes szervének, az „Országos Erdészeti Egyesület“-nek beható és gondos mérlegelése nélkül történik, hogy annak a szervnek, amely 15 évi gondos munka után az alaptörvényt megalkotta, az alaptörvény egyik legfontosabb részének, tulajdonképpeni végrehajtó szervének gyökeres megváltoztatása alkalmával ne legyen módjában érdemi hozzászólását hallatni!

Már pedig ez így volt.

Védekezhetnék a földművelésügyi kormány azzal, hogy igenis az „erdészeti igazgatásról“ szóló törvénytervezetet „*esetleges észrevételeinek megtétele*“ céljából megküldte az egyesületnek, tehát módjában volt az egyesületnek állásfoglalását kifejezésre juttatni!

Igen ám, de jól figyeljünk a terminusokra: A földművelésügyi kormány 1922 november hó 4-én kelt, az egyesülethez november hó 7-én érkezett átiratával küldte meg a tervezetet az egyesületnek s egyben azt kéri az egyesülettől, hogy észrevételeit „*legsürgősebben, legkésőbb november hó 10-ig*“ közölje!

Vagyis az Országos Erdészeti Egyesületnek erre a rendkívül fontos, az erdőgazdaság életét mélyen érintő törvényjavaslatnak beható tárgyalására *kereken 3, azaz három nap*

állott rendelkezésére, nem is említvén azt, hogy úgyszólván közel egyidejűleg érkeztek az egyesülethez *ugyancsak a jelzett határidő kitűzése mellett* „Az országos erdei alapról“, „Az erdőbirtokhitelről“, „Az erdőgazdasági érdekképviseltről“ és „Az alföldi erdők telepítéséről és a fásításokról“ szóló többi törvénytervezetek is.

Az egyesület készséggel közölte a földművelésügyi kormánnyal a fizikai lehetetlenség határai között össze nem hívható választmány csonka részének idevágó határozatát, de egyben kifejezést adott annak a meggyőződésének, hogy *„teljes lehetetlenség az egyébként is fontos, a magyar erdőgazdaság jövőjét befolyásoló törvényjavaslatokat ily rövid idő alatt tanulmányozni, megfontolni, róluk komoly véleményyt mondani s azt írásba foglalva előterjeszteni“*.

Ennyit az 1923:XVIII. t.-c. megszületéséről és arról a befolyásról, amelyet az Országos Erdészeti Egyesületnek eme törvény világrahozásánál módjában volt gyakorolni.

*

Az előbb azt állítottam, hogy az 1923:XVIII. t.-c. egy új 1898-at teremt, meg is kell okolnom tehát, hogy ezt a véleményemet mire alapítom, annál is inkább, mert ezen érvek fogják eldönteni azt, vajjon cikkem végén bejelentett nyílt indítványom helytálló-e, vagy sem.

Az 1923:XVIII. t.-c. legnagyobb hibájául azt rovom fel, hogy a tulajdonképpeni alaptörvénytől elszakítva, *természetellenesen különválasztva és annak megalkotása előtt látott napvilágot*. Ezzel az eljárással előbb vettük meg a gombot s csak azután keressük hozzá a kabátot. Feltételezve azt — amiről később lesz szó —, hogy az új szervezés kifogástalan s hogy a mai magyar viszonyokba teljesen beleillik, hogy erdeink 85 százalékanak elszakítása és a jelenlegi anyagi helyzetünk borzalmai mellett megengedhetünk magunknak ilyen költséges berendezkedést, véleményem szerint az 1923:XVIII. t.-c. életképessége kizárólag attól függ, hogy az *ezután megalkotandó alaptörvényben* mennyiben sikerül s egyáltalában

lehetséges-e a közig. biz. gazd. albizottság jogkörét az új erdő-igazgatóságokra átruházni.

Nem ismerem a készülő alaptörvény tervezetét, de miután az 1923:XVIII. t.-c. indoklásában foglaltak szerint az erdészeti igazgatásról szóló új törvény egyik főcéljául az erdészeti közigazgatás *egyszerűsítését* tűzte ki, nem tétélezhetem fel azt, hogy a földművelésügyi kormánynak végső célja nem az lenne, hogy a közig. biz. gazd. albizottságának jogkörét teljes mértékben az új igazgatóságokra ruházza.

Ha ez nincs így, akkor az új szervezés eo ipso nem egyszerűsíti az erdészeti közigazgatást, hanem ellenkezőleg lényegesen *komplikálja, összezavarja*. Ha pedig szándékában van a jogkör átruházása, úgy az erdészeti igazgatásról szóló törvénynek *életképességét egy a jövőben megalkotandó törvény esetlegességére alapította*.

Mi történik akkor, ha a földművelésügyi kormánynak ez a feltevése nem válik valóra és időközben az új gépezet teljes erővel megindul? Ki lesz felelős azért a mérhetetlen sok zavarért, azért a sok anyagi kárért, ami ebből kifolyólag éri az ország közönségét, az erdőgazdaságot?

Agyonütni egy jól megszervezett, de nem ápoltt és nem fejlesztett szervezetet s helyébe egy képzeletbeli új alkotást ültetni, amelynek életképessége még bizonytalan, véleményem szerint államérdek nem lehet.

Tehát még ha teljesen hejtyálló volna is az új törvényben megalkotott szervezet, függvénye egy jövőben megalkotandó törvénynek s így ennek az újabb törvénynek megszületése előtt életbelépnie nem szabad.

Most azonban egyelőre csak a jelen állapottal szabad számolni.

*

Az új szervezést rövid vonásokkal a következőképp kíséreltem meg jellemezni.

Elsősorban is leszögezem, hogy az eddig meglévő erdészeti közigazgatási hatóságok (I. fokon a közig. biz. gazd. albizottsága, II. fokon a földművelésügyi miniszter) *változatlanul fenmaradtak*. Ha ez így van, teljességgel érthetetlen

előttem, hogy miért kellett a meglévő törvényes két tagozatú (tehát egyszerűbb) hatósági fórummal párhuzamosan még egy külön három tagozatú (tehát feltétlenül komplikáltabb, hosszadalmasabb) hatóságú fórumot létesíteni? Mi szükség volt arra, hogy egyfelől az 1879:XXXI. t.-c., másfelől az 1898:XIX. t.-c. végrehajtására rendelt szervekből, valamint a kincstári igazgatás szerveiből célszerűtlenül összegyűrjünk egy olyan új, akadályozó középfokú fórumot, melynek lét-jogosultsága teljesen ismeretlen és kétséges?

Az új erdőigazgatóság — amely típusát a kincstári igazgatóságok képezte — lényegében nem egyéb, mint a régi kir. erdőfelügyelő személyének egy hatalmas s emellett nehézkes testülettel való helyettesítése.

Ez a hatalmas testület az állami erdőfelügyelet teendőit a neki szolgálati tekintetben alárendelt, a régi hatáskörrel szemben megelévesztően erdőfelügyelőnek nevezett (per analogiam) ellenőrködő főerdésze útján *ugyancsak az eddigi szűk retortán keresztül gyakorolja*.

Vagyis — leszámítva a volt kincstári erdőigazgatóságokat megillető, gazdasági természetű működési kört és általában minden hivatalfőnöki állással járó kötelmeket — jogköre lényegtelen adminisztratív változtatásoktól eltekintve nem más, mint a *régir. erdőfelügyelőké*.

A régir. erdőfelügyelőség mint önálló felügyeleti szerv megszűnt létezni.

Amellett azonban, hogy az új igazgatóság semmiféle új jogkörrel nem bír, *a helyszínelésen túlterjedő* további felügyeleti teendők ellátásánál kénytelen ismét a megszüntetett régi rendszerhez folyamodni, vagyis az általa átvett régir. erdőfelügyelői jogkört mintegy visszaruházni egyik alkalmazottjára, aki az igazgatóság jogán többek között átveszi a *régir. erdőfelügyelőt* megillető fellebbezési jogot is s a gazd. albizottságban teljesen azt a funkciót végzi, mint a *régir. erdőfelügyelő*.

Itt felvetem azt a kérdést például, hogy az igazgatóságnak, mint az erdőfelügyelői jogkör bírlalójának van-e külön fellebbezési joga? Vagy csak az általa kijelölt úgynevezett

erdőfelügyelőnek van, vagyis ilyenformán az alkalmazottjának jogköre nagyobb, mint felettes hatóságának?

Fonák helyzet lesz, ha majd az úgynevezett erdőfelügyelőnek az általa legjobb meggyőződéssel készített előadói tervezetet az új igazgatóságnak szolgálati úton vett *parancsra* meg kell fellebbeznie, avagy szolgálati úton vett *parancsra* meggyőződése ellenére kell előterjesztéseket készítenie, lelkétől idegen álláspontokat a bizottságban védelmeznie!

Az új erdőhivatal főnöke lényegében nem egyéb, mint a külső felügyelet teendőivel is megterhelt régi erdőgondnok.

Abból a körülményből, hogy az új erdőhivatalnak bizonyos, a törvényben nem ismertetett, csak sejthető ügykörben joga van „véghatározatot“ is hozni, egyenesen hatósági jellegre lehet következtetni s ugyanezen a réven pedig — miután ezek ellen a véghatározatok ellen az igazgatósághoz fellebbevitelnek van helye — az új igazgatóság is hatóság képében tűnik fel.

A régi és új hivatalok működési köreinek, elnevezéseinek ez az összevissza keverése, a hatósági és nem hatósági jellegnek bizonytalansága, a meglévő és változatlanul hagyott erdészeti közigazgatási hatóságok mellett, új ügykör alapján, új hatóságokként való megjelentetése nem hogy az eddig tényleg fenállott zavarokat el nem tűnteti, *hanem eddig nem ismert módon és mértékben fokozza.*

Az új szervezés az erdőfelügyelet teendőit mindenkire ráhárítja, kezdve az új erdőigazgatótól, az erdőigazgató helyettesén, az új erdőrendezőn keresztül az új erdőhivatal személyzetéig.

Ezentúl már *mindenki* köteles mindenfelé felügyelni, de emellett mindenki gazdálkodik és adminisztrál is, viszont a régi erdőfelügyeleti teendőket ellátó új erdőfelügyelő nemcsak felügyel, hanem köteles ugyancsak a gazdaság és adminisztráció ügyeit ellenőrizni. Az új igazgató és helyettese pedig felügyel mindenre, felügyel arra is, hogy a felügyelettel meghízott erdőfelügyelő miként ügyel fel. Kérdem most, *hatályosnak* nevezhető-e ez az agyonfelügyelt szervezet, amelynél a lényegesen megnagyobbított területben számra nézve lesz

ugyan sok felügyelő, de a régi értelemben vett felelős erdőfelügyelő egy sem lesz. Az államérdekből szükséges erdőfelügyelet annyira sokoldalú rátermettséget, különleges gyakorlatot, szaktudást és mindenekfelett jó modort és tapintatot igényel, hogy arra külön hajlammal bíró egyéneket külön kell kiképezni és alkalmazni. Honnan tud az új rendszer egyszerre ennyi speciálisan képzett szakembert előteremteni? Amellett, hogy az új rendszer szerinti erdőfelügyelet — a munkateljesítményt és a munkaeredményt tekintve — semmiesetre sem lenne hatályosabb, egyben az is nyilvánvaló, hogy módfelett *sok alkalmat és lehetőséget* nyújt arra, hogy erdőbirtokosaink ok- és szükségnélküli zaklatásoknak legyenek kitéve.

Ha ez a törvény életbelép, merem állítani, hogy néhány éven belül kevésbé leszünk szívesen látott vendégek az erdőbirtokosok körében, mint az adóvégrehajtók, már pedig az eddig nagy megbecsülésnek örvendő erdészeti szakunkat ok nélkül ilyen népszerűtlenségnek kitenni nem tartom kívánatosnak.

Mindezekből az is következik, hogy az ügyek intézése a régi eljárásnál is lényegesen *hosszadalmasabb* lenne, nemkülönben nyilvánvaló, hogy az új szervezéssel a manapság amúgy is elharapódzott bürokráciának *beláthatatlan* tág új *mezői* nyílnak meg. Igen fontos szempont mindezeken kívül még a szervezés és ügymenet *anyagi oldala*, illetőleg *pénzügyi része is*.

Hogy mennyivel drágább és nehezebb az új szervezés technikai megoldása és első berendezkedése, nemkülönben, hogy mennyivel drágább lesz *maga a szervezet működése is*, azt itt nem tárgyalom, hanem t. olvasóim megítélésére bízom.

Nem becsülendő le végül azok az akadályok, melyek személyi tekintetben tényleg fenállanak, amelyeknek tárgyalása azonban nem tartozik ide.

Mindezeket röviden összefoglalva: *az új szervezés a réginél rosszabb, mert működési köre, jogköre, szervezete a célbavett egyszerűsítés helyett bonyolult és zavaros, az erdőfelügyeletet — ugyanolyan személyzetet feltételezve — a réginél hatályosabbá nem teszi s így munkateljesítménye kisebb,*

az ügymenet gyorsítása helyett azt hosszadalmasabbá teszi, a bürokratizmusnak új teret nyit, végül a régi szervezetnél lényegesen drágább.

*

Bár az alaptörvény megalkotása előtt egyáltalában nem tartom megokoltnak az erdészeti közigazgatás kérdésének taglalását, de a fentebbiekben helytelennek tartott irány elvetése mellett kötelességemnek tartom rámutatni legalább nagyjából az általam helyesnek vélt mesgyére, *a rendszerint egyedül helyes természetes fejlődés útjára.*

Vitatható, de én úgy érzem, hogy nekünk a közelmúltban természetesnek kínálkozó úgynevezett egyesítés gondolatából kell kiindulni, vagyis annak az eltévesztett lépésnek helyrehozásából, amellyel 1898-ban léptünk helytelen vágyára.

Kétségtelen, hogy a meglévő kir. erdőfelügyelőség intézménye kifogástalanul működik, ha a kerületi beosztást *ésszerűen, oly módon csináljuk meg, hogy az illető kir. erdőfelügyelő a rá bízott feladatot emberi számítás szerint meg bírja oldani,* kellő segédszemélyzetet kap, meg lesz szabadítva az ügykörét súrló szervezettől s ha a királyi erdőfelügyelőségek élére személyi kiválasztás szerint — amint ennek nyilván minden főnöki állás betöltésénél érvényesülni kell — legjobb erőinket helyezzük. Nem olyan erdőfelügyeletre van itt szükség, amely örökösen az erdőrendészeti áthágások fenyegető dorongját tartja kezében, hanem egy elsősorban jóindulatú útbaigazító, tanácsadó s egyben ellenőrző szervre s csak másodsorban arra a kemény bíróra és közvádlóra ott, ahol valóban súlyos mulasztások, beigazolt rosszhiszeműség ezt megokoltta teszik.

Az államérdekből ocsón, *gyorsan* foganatosítandó erdőfelügyeletnek — *az adott közigazgatási keretekhez hozzásimulva* — egy kerületen belül egy kézben kell lenni, amely kéznek tekintélyt ad az a hatáskör, amellyel önállóan rendelkezik s nem kér utasításokat más, nem magasabb képzettségű szakemberektől, nehézkesen összehozható tanácsoktól, aki *saját* véleményét meggyőződéssel tudja mindenütt védeni, aki

közérdeku akarátának azonnal s nem hónapok mulva tud érvényt szerezni, akinek módjában van területét, embereit, erdeit úgy megismerni, hogy az államérdekből szükséges erdőfelügyeletet *hatékonyan*, de csak a valóban szükséges mértékig fogja gyakorolni.

Az államérdekből való erdőfelügyeletet semmiesetre se kapcsolnám össze az államkincstári erdőbirtokok kezelésével, amely két ténykedés valóban két különálló s bizonyos tekintetben összeférhetetlen ténykedés. Viszont egészséges kerületi beosztással olyan lehetőséget kellene teremteni, hogy az állami kezelés *valóban kezelés legyen* s ne kívánjunk emberfeletti dolgokat járási erdőgondnokainktól, mint ez a multban megtörtént. Emellett nagyobb súlyt helyeznék a járási erdőőri intézmény *célszerűbb átszervezésére*, mert ezeknek az elaprózott, szétszórott fekvésű erdőbirtokoknak kezelését az erdőőri szervezet kiépítésével lehet lesz valódi kezeléssé változtatni.

Annak nyilván semmi akadályja sem lenne, hogy a járási erdőgondnokságok szolgálati tekintetben a kir. erdőfelügyelőségek alá tartozzanak, mi annál kevésbé volna hátrányos, mert a kir. erdőfelügyelőségek kiegészítése legtermészetesebben a járási erdőgondnokságok személyzetének testületéből rekrutálódnék.

Mindez pedig megoldható volna anélkül, hogy az erdészeti közigazgatás mai gépezetét lényegében megváltoztattuk; megreformálható volna az erdészeti közigazgatás a meglévő megyei szervezettel szerves kapcsolatban azzal a közeli ezeresztendősi autonóm alkotással összhangban is, amelynek egyes részeit csak megtisztogatni és megreformálni lehet, de amelynek alapjait megbolygatni *egyenesen magyar nemzeti szempontból sohasem szabad* s egyoldalulag kikezdeni nem is lehet.

Meggyőződésem az, hogy a fentiek figyelembevételével fejlesztett kir. erdőfelügyelőség intézménye ugyanezzel a személyzettel sokkal hatékonyabban, nagyobb eredménnyel fogatosítaná az államérdekből szükséges erdőfelügyeletet, mint az 1923:XVIII. törvényben megalkotott *idegen talajból átplántált új szervezet*.

Hogy félre ne értessem, már előre is hangsúlyozom, hogy ilyen egészséges alapon átszervezett közigazgatásnál a mai átmeneti időkben alkalmazásban álló erdőtisztek éppen úgy elhelyeződést találnának, mint a jelenben, de azzal a különbséggel, hogy mindannyian produktív ténykedésre lennének igénybevehetők.

Ha ezeket a régi nyomokat követte volna a kormányzat, teljes bizonyossággal állíthatom, hogy elkerülhette volna a képviselőházi tárgyalások során azt a kemény megítélést, amellyel jelentékeny súllyal bíró politikusok illeték erdészeti közigazgatásunk új szervezetét s nem minősítették volna azt *bürokratikus, öncélú intézménynek*.

Ami pedig a tulajdonképpeni államkincstári erdőgazdálkodást illeti, az a véleményem, hogy a kincstári gazdálkodást, amely eddig is szép eredményeket produkált, hagyjuk meg a maga természetes, egészséges szervezetében. Ne rakjunk a vállára felesleges közigazgatási teendőket, amikkel sohasem foglalkozott s bizonyára nem is óhajt foglalkozni, hanem hagyjuk őket meg továbbra is *az igazi, szép erdőgazdaságnak*.

Allamérdek szempontjából a törvény úgy sem ismerhet kivételt, mert a köz szempontjából az államkincstári erdő is felügyelet alá tartozik, azonban egészen természetes, hogy — amint ez a multban is történt — a kir. erdőfelügyelők a kincstári erdőkben a felügyelet gyakorlását igen kivételes esetben látták megokoltnak.

Ami pedig az új elnevezéseket illeti, ismételten hangsúlyozom, hogy valamely hivatal tekintélyét nem a magasabb rendű elnevezés emeli, hanem *a hatáskör és az azt betöltő egyének kiválósága*.

*

Mindezek eredményét összefoglalva az ügy sürgősségére és közérdekű fontosságára való tekintettel az Országos Erdészeti Egyesület igazgató-választmányához az alábbi indítványt teszem:

„Intézzon feliratot az Országos Erdészeti Egyesület a földművelésügyi miniszterhez, hogy az erdészeti igazgatásról szóló 1923:XVIII. t.-c. és az ennek végrehajtása ügyében ki-

adott 13.800—1924. F. M. számú rendelet életbeléptetésétől egyáltalán tekintsen el. Az állami erdészeti közigazgatás kérdését a tulajdonképpeni alapvető erdőtörvénnyel szerves egészben lehetőleg egy törvénytervezetben mielőbb készíttesse el nyújtson módot ahhoz, hogy a magyar erdőgazdátársadalom illetékes szerve, az Országos Erdészeti Egyesület úgy ezzel, mint bármely más erdészeti vonatkozású törvényjavaslattal a közérdek kívánalmainak megfelelően idejében és behatóan foglalkozhasson.

Megkeresendő volna továbbá a földművelési miniszter, hogy mindazoknak a törvényeknek végrehajtása, amelyek az „erdészeti igazgatás“-ról szóló törvénnyel egyidejűleg emelkedtek törvényerőre, a beterjesztendő új erdőtörvény letárgyalásáig függőben tartassék“.

*

Belátom, súlyos szavak ezek, de éppen olyan fontos az ügy is, amelyért azok megirattak. Ismét átérzem a felelősség teljes súlyát, amikor egy ilyen óriási munkásság árán s nem kevesebb ügyszeretettel létrehozott alkotást a feledés homályába kívánok taszítani, de az a meggyőződés vezet, hogy egyszer ennek a folyamatnak úgylis be kell következnie s jobb, ha ma esünk túl a bajon, mint később, amikor a következmények súlyos sebei elmérgesednek.
